

Dansk Erhvervs NøgletalsNyt

Voldsomt tilbageslag i 1. kvartal

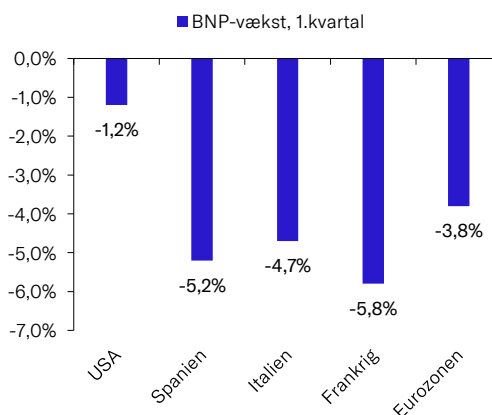
Af: Cheføkonom Tore Stramer og økonom Kristian Skriver

I denne uge har vi fået gysertal fra euroområdet, der viser, en økonomiske tilbagegang på hele 3,8% i første kvartal. Det er første gang siden 1. kvartal 2013, at der er negativ vækst i euroområdet. Dertil er der tale om det største fald i BNP-væksten, der nogensinde er registreret. Da finanskrisen var på sit højeste, var der til sammenligning en negativ kvartalsvækst i BNP på 3,2% i første kvartal 2009. Vi har endnu ikke fået tal på udviklingen på det største danske eksportmarked, Tyskland, men i de andre store euro-lande Spanien, Frankrig og Italien er den økonomiske aktivitet faldet med i størrelsesordenen 5-6% i første kvartal. Det er markant, men ikke overraskende set i lyset af de omfattende nedlukninger landene har været igennem. Den økonomiske tilbagegang har ikke være helt lige så stor i USA i første kvartal. Det skal dog ses i lyset af, at nedlukning blev sat i gang senere i USA end i Europa.

De dystre tal er desværre blot en forsmag på hvad vi har i vente. Virusudbruddet ramte de europæiske kontinent i starten af marts og dermed i slutningen af årets første kvartal. Ser vi ind i andet kvartal, så er der udsigt til et fald i BNP-væksten af historiske dimensioner. Som tingene ser ud nu, er det desværre ikke urealistisk, at vi kommer til at se et fald i BNP-væksten i andet kvartal på op imod 10%. Det er et fald, der svært at begribe, og som vi aldrig har set tidligere i fredstid.

Optimismen i dansk erhvervsliv er også hårdt ramt af virusudbruddet. Den samlede erhvervstillidsindikator er faldet drastisk fra 95,5 i marts til 50,5 i april. Det er et fald, der er langt kraftige end under finanskrisen i 2008-2009. Der tale om det laveste niveau siden statistikkens start i 1990 – altså i 30 år. Det er ikke overraskende serviceerhvervene, der har trukket den samlede erhvervstillidsindikator ned på et historisk lavt niveau. Man skal dog holde sig for øje, at virksomhedernes dystre besvarelser formentlig i høj grad er drevet af den nuværende stemning og usikkerhed. De store fald skal derfor ses som et udtryk for, at fremtidsudsigterne er uhyre usikre i øjeblikket. Hvis den nuværende situation fortsætter, så kan aktiviteten i dansk økonomi falde meget mærkbart i år.

Nøgletal	Side
Europæisk økonomi i største fald siden finanskrisen	2
Laveste erhvervstillid nogensinde varsler historisk aktivitetsnedgang	3
30 mio. amerikanere har meldt sig arbejdsløse på seks uger	4
Ledigheden bragede i vejret i marts	5
Detailsalget dykkede voldsomt i marts	6
Finansministeriet skønner et produktionstab på ca. 1 mia. kr. om dagen	7
Danmarks offentlige overskud er EU's største	8

Europæisk økonomi i største fald siden finanskrisen

Offentliggjorte tal fra Eurostat torsdag, viser at der var en negativ BNP-vækst i euroområdet på 3,8% i første kvartal. Det er første gang siden 1. kvartal 2013, at der er negativ vækst i euroområdet. Dertil er der tale om det største fald i BNP-væksten, der nogensinde er registreret. Da finanskrisen var på sit højeste, var der til sammenligning en negativ kvartalsvækst i BNP på 3,2% i første kvartal 2009.

Torsdagens dystre BNP-tal fra euroområdet er dog desværre kun en lille forsmag på hvad der er i vente. Virusudbruddet ramte de europæiske kontinenter i starten af marts og dermed i slutningen af årets første kvartal. Ser vi ind i andet kvartal, så er der udsigt til et fald i BNP-væksten af historiske dimensioner. Som tingene ser ud nu, er det desværre ikke urealistisk, at vi kommer til at se et fald i BNP-væksten i andet kvartal på op i mod 10%. Det er et fald, der svært at begribe og som vi aldrig har set tidligere i fremtiden.

Forhåbentlig vil en del af det tabte blive indhentet igen i takt med den gradvise genåbning af de største europæiske lande. Men genåbningen vil kun ske langsomt og gradvist. Der er dertil en risiko for, at smitten igen bryder ud. Som tingene ser ud nu, er der derfor udsigt til, at BNP i euroområdet samlet set vil falde med 6-10% i år. Til sammenligning faldt BNP med -4,4% i 2009, da finanskrisen var på sit højeste. Finanskrisen blev dengang omtalt som den største krise siden 30'erne. Viruskrisen har altså foreløbigt en voldsomhed, der er omtrent dobbelt så stor som finanskrisen.

Dårligt nyt for dansk økonomi – udsigt til historisk fald i eksporten

Den massive nedgang i den europæiske økonomi er naturligvis rigtig dårlig nyt for dansk økonomi. Danske virksomheder er meget afhængige af at kunne afsætte deres varer og tjenester i udlandet. Alene i 2019 eksporterede danske virksomheder for 1.297 mia. kr. Heraf afsættes ca. 60% på det europæiske marked. Det betyder, at omtrent 450.000 danske jobs er direkte eller indirekte afhængig af eksporten til resten af EU. Som tingene ser ud nu, så er der udsigt til et historisk fald den danske eksport i år. Et fald der desværre vil kunne koste tusindvis af danskere deres job.

Det understreger med al tydelighed, at viruskrisen ikke er lokal, men i høj grad en global krise. Selv om virusudbruddet ser ud til at være kommet under kontrol herhjemme, så er vi høj grad afhængig af virusudbruddet ligeledes kommer under kontrol i resten af verden.

Laveste erhvervstillid nogensinde varsler historisk aktivitetsnedgang

Danmarks Statistik har onsdag offentliggjort tal for den sammensatte konjunkturindikator for april. Data er indsamlet i de første 2-3 uger af april og giver dermed et dugfrisk indblik i hvordan udbruddet af coronavirus har påvirket virksomhedernes forventninger. Onsdagens tal er dyster læsning, der viser at virusudbruddet har banket erhvervstilliden ned i det laveste niveau nogensinde. Der er tilmed tale om et fald af historiske dimensioner i alle brancher.

Konkret er industriens sammensatte konjunkturindikator faldet med 15 procentpoint fra minus 7 i marts til minus 22 i april. Inden for bygge og anlæg lyder faldet på hele 25 procentpoint. I serviceerhvervene har der været et fald på 42 procentpoint og i detailhandlen lyder faldet på 29 procentpoint.

Det er ekstremt bekymrende og vidner om at store dele af dansk erhvervsliv i øjeblikket styrtbløder. Udover at virusudbruddet har slået luften ud af vores hjemlige økonomi, så står det også meget slemt til på vores største og vigtigste eksportmarkeder. Og som tingene ser ud nu, er der ikke en overskuelig slutdato rundt om hjørnet.

Fald i erhvervstilliden peger på historisk fald i aktiviteten

Det voldsomme fald betyder, at den samlede erhvervstillidsindikator er faldet drastisk fra 95,5 i marts til 50,5 i april. Erhvervstillidsindikatoren er en vægtet sammensætning af de fire erhvervs indikatorer, dvs. indikatorer for industri, bygge og anlæg, serviceerhverv samt detailhandel.

Det er et fald, der er langt kraftige end under finanskrisen i 2008-2009. Der tale om det laveste niveau siden statistikkens start i 1990 – altså i 30 år. Danmarks Statistiks analyse af tallene viser, at det primært er serviceerhvervenes besvarelse, der har trukket den samlede erhvervstillidsindikator ned i et historisk lavt niveau.

Normalt fungerer erhvervstillidsindikatoren som en god retningspil for den samlede BNP-vækst. Står onsdagens tal for troende, ser er der udsigt til en negativ BNP-vækst på omtrent 8%. Det er naturligvis skræmmende læsning. Man skal dog holde sig for øje, at virksomhedernes dystre besvarelser formentlig i høj grad er drevet af den nuværende stemning og usikkerhed. De store fald skal derfor ses i som et udtryk for at fremtidsudsigterne er uhyre usikre i øjeblikket. Men onsdagens tal understreger, at hvis den nuværende situation fortsætter, så kan aktiviteten i dansk økonomi falde meget mærkbart i år.

Lille lys i mørket

Det er derfor også rigtig positivt, at epidemien herhjemme nu ser ud til at være under kontrol. Det har muliggjort en udvidelse af den gradvise og kontrollerede genåbning. Den 17. april blev der således truffet beslutning om, at en række liberale erhverv, herunder frisører, kørelærere, massører mv. kunne åbne op igen. Dertil blev der åbnet op for en del undervisning og børnepasning.

Det har forhåbentligt løftet stemningen i dansk erhvervsliv en smule og bremset faldet i omsætningen. Når det er sagt, så er der tale om en gradvis og forsigtig åbning. En lang række af restriktioner er således fortsat gældende. Det gælder blandt andet lukningen af storcentre, hoteller, forlystelsesparker og restauranter. Dertil er det yderst usikkert om forbrugerne finder tilbage i de nyåbnede butikker fra dag ét.

30 mio. amerikanere har meldt sig arbejdsløse på seks uger

Offentliggjorte tal torsdag viser, at 3.839.000 amerikanere søgte om arbejdsløshedsunderstøttelse i sidste uge. Det er en lille nedgang i forhold til sidste uge, hvor 4.442.000 søgte om arbejdsløshedsunderstøttelse.

Status er derfor nu at godt 30 mio. amerikanere har søgt om arbejdsløshedsunderstøttelse over de seneste seks uger. Det er en stigning af historiske dimensioner, der viser at ledigheden i USA nu har ramt det højeste niveau siden depressionen i 1930'erne. Og der er desværre ikke noget der tyder på at nedturen stopper lige med det samme. Et forsigtig bud er at ledigheden kan nå et niveau på omkring 15-20% af arbejdsstyrken. Hvis ledigheden herhjemme steg til 15%, så ville over 450.000 danskere være ramt af ledighed.

Det bliver derfor også en ren gyser at følge de amerikanske job- og arbejdsløshedstal over den kommende tid. Som tingene ser ud nu, så vil jobrapporten for april formentlig vise et jobtab på op til 20-25 mio. personer. Det svarer i runde tal til hele den beskæftigelsesfremgang, der ellers har været i USA over de seneste 10 år. Det er nærmest ubegribeligt, at 10 års jobvækst nu ser ud til at være forsvundet på blot seks uger.

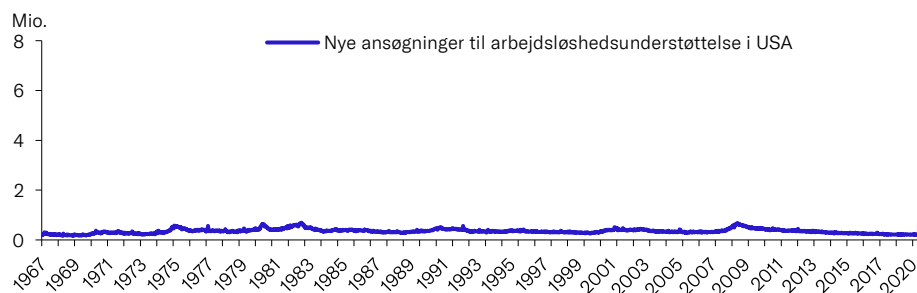
Krise i USA vil ramme dansk økonomi

Den eksplosive stigning i ledigheden er da en alvorlig og bekymrende udvikling. Den voldsomme stigning i ledigheden risikerer at sende amerikansk økonomi ud i en dyb og langvarig negativ økonomisk krise. En alvorlig og langvarig økonomisk nedtur i USA vil trække resten af verdensøkonomien med ned og have store konsekvenser for dansk økonomi.

USA er vores største eksportmarked og sidste år rundede eksporten af varer og tjenester et rekordniveau på knap 155 mia. kr. Det betyder, at op imod 80.000 danske jobs er direkte afhængige af eksporten til USA. Dertil er op omkring 800.000 danske jobs direkte afhængig af eksporten. En nedgang i USA, og resten af verdensøkonomien, vil altså ramme dansk økonomi meget hårdt.

Enorme hjælpepakker kan bremse stigningen i ledigheden

Hvorvidt USA står over for en længere økonomisk nedtur, er endnu for tidligt at sige. Mange af de ledige er sendt hjem på midlertidige ordninger og vil forhåbentlig have et job at komme tilbage til, når virusudbruddet ebber ud. Dertil har USA søsat en række store hjælpepakker, der målrettet søger at holde en hånd under arbejdsmarkedet. Det kan forhåbentlig bremse den vanvittige stigning, vi har set i ledigheden over de seneste måneder. Men risikoen er i øjeblikket enorm og en længerevarende dyb økonomisk krise kan desværre langt fra udelukkes.

Ledigheden bragede i vejret i marts

Offentliggjorte tal fra Danmarks Statistik torsdag viser, at bruttoledigheden steg med 13.400 personer i marts til i alt 117.000 fuldtidspersoner. Det er den største stigning siden 2007, hvor Danmarks Statistik startede med at opgøre bruttoledigheden. Da finanskrisen var på sit højeste i 2009, steg ledigheden ikke med over 11.900 personer i én enkelt måned. Vi er altså vidne til at ledigheden stiger med en hastighed, der er langt større end det vi så under finanskrisen. Det er skræmmende og nedslående læsning, der viser, at viruskrisen har ramt arbejdsmarkedet med historisk styrke. Ser vi ind i april er der tilmed udsigt til at stigningen i ledigheden bliver endnu større end i marts.

Bruttoledigheden undervurderer krisen på arbejdsmarkedet

Stigningen i bruttoledigheden fortæller desværre ikke hele historien om hvor voldsom nedgangen på arbejdsmarkedet er i øjeblikket. Danske virksomheder har med virkning fra d. 9. marts kunne søge om lønkomensation til deres medarbejdere. Ordningen betyder, at virksomheder med statens hjælp kan sende sine ansatte hjem med fuld løn i stedet for at være nødsaget til at afskedige. Det er en mulighed knap 16.000 virksomheder gjorde brug af ved udgangen af marts. Ordningen har været så populær, at der frem mod den 20. april var søgt om lønkomensation for i omegnen af 140.000 personer.

Man skal også huske på, at flere har en længere opsigelsesperiode på fx tre måneder. De personer vil først indgå i ledighedsstatistikken når de begynder at modtage en offentlig ydelse. Dertil har der også været tab af job, som ikke viser sig i ledighedstallene eller et øget træk på lønkompositionsordningen. Det kan fx være studerende eller seniorer, som mister et deltidsarbejde

Der betyder desværre, at antallet af personer, der har mistet deres job eller har oplevet at deres job er kommet i direkte fare som følge af viruskrisen ligge på et meget højt niveau på op i mod knap 200.000 personer. Det er et nedslående højt antal, der med al tydelighed viser, at vi står midt i en krise af historiske dimensioner.

Den store stigning i ledigheden, og antallet af jobs der er i fare, forstærker her på den korte bane nedgangen i privatforbruget. Det er bekymrende med tanke på, at privatforbruget udgør hele 50% af BNP.

Flere vil desværre miste deres arbejde i år

Det store antal af personer på lønkompositionsordningen giver dog håb om, at økonomien igen kan komme hurtigt op i omdrejning, når virusudbruddet lakker mod enden. Når det er sagt, så står vi formentligt over for en lang og træg økonomisk genopretning. Dansk Erhvervs nyeste medlemsundersøgelse viser, at 40% af virksomhederne tidligst forventer en normaliseret omsætning mere end seks måneder efter, at samfundet er genåbnet. Dertil har 23% af Dansk Erhvervs medlemmer opsagt medarbejdere, og 11% forventer at opsigte flere. Der er derfor desværre en risiko for at ledigheden samlet set vil stige kraftigt i år. Et forsigtigt bud er at ledigheden vil stige med 50-65.000 personer i år.

Detailsalget dykkede voldsomt i marts

Mandag offentliggjorde Danmarks Statistik tal, der viser, at detailsalget faldt med 2% i marts. Det er det suverænt største fald, der er registreret siden statistikkens start i 2000. Under finanskrisen i 2008-2009 faldt detailsalget ikke med over 1,4% i én enkelt måned. Det står dermed også skræmmende klart, at virusudbruddet og den delvise nedlukning af samfundet har udløst et historisk dyk i danskernes forbrug.

Det springer dog også i øjnene, at det ikke er alle brancher, der har oplevet tilbagegang. Salget af fødevarer og andre dagligvarer steg med 1,4% i marts, mens salget af beklædning mv. omvendt faldt 26,7%. Der er dertil tydelige tegn på, at danskerne har handlet mere over nettet i marts. Der har bl.a. været et stærkt stigende salg af computere og tilbehør på hele 80%. Dertil har farve- og tapetforretninger samt diverse byggemarkeder øget deres omsætning mærkbart. Virusudbruddet har således ikke alene ført til et historisk fald i detailsalget, men har også ændret danskernes indkøbsvaner.

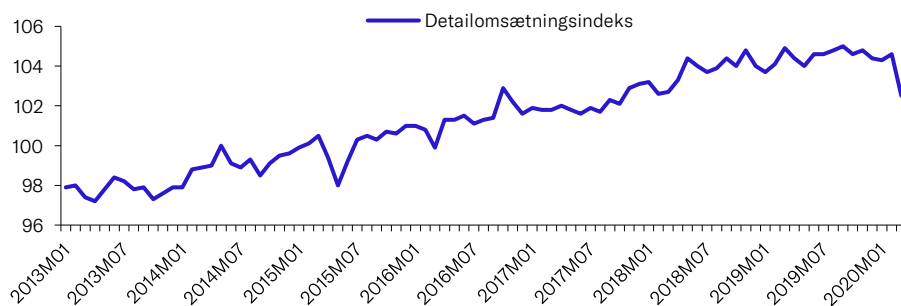
Det massive fald i detailsalget kan desværre ikke siges at være overraskende med tanke på, at store dele af detailhandlen har været lukket ned i marts. Den massive økonomiske usikkerhed og meget voldsomme stigning i ledigheden har formentlig også fået flere danskere til at holde igen med forbruget.

Ser vi fremad, så bliver det enormt vigtigt at følge udviklingen i danskernes privatforbrug. Privatforbruget udgør ca. 50% af BNP og er dermed en meget vigtig vækstmotor for dansk økonomi. De foreløbige tal vi har danskernes forbrug i april indikerer, at forbruget er begyndt at stige igen i takt med den gradvise åbning af samfundet. Men der er indtil videre tale om en forsigtig og svag genopretning af forbruget.

Hvor hurtigt danskernes forbrug igen kommer op i gear er meget usikkert og afhænger i høj grad af udviklingen i virusudbruddet. Der er dertil også en risiko for, at virusudbruddet har sat et mere varigt aftryk på danskernes indkøbsvaner.

Det er dog værd at holde fast i, at der er et fornuftigt forbrugspotentiale hos de danske forbrugere. De seneste syv års opsving har løftet velstanden mærkbart, og de danske husholdninger fremstår både robuste og velkonsoliderede. Men det er meget afgørende, at forbrugslysten igen stiger. Her spiller myndighedernes kommunikation en afgørende rolle. Ligesom kommunikationen fra myndighederne skal være skarp og alvorlig, når samfundet lukkes ned, så skal tonen være lige så klar og tydelig, når samfundet igen er klar til at blive åbnet. Dertil bør der være fokus på en ny forbrugspakke, der kan sparke gang i forbruget igen.

Marts bød på det suverænt største fald i detailomsætningsindeksets historie

Kilde: Danmarks Statistik

Finansministeriet skønner et produktionstab på ca. 1 mia. kr. om dagen - kan være for optimistisk

I en analyse udsendt af Finansministeriet tirsdag, forventer de, at virusudbruddet har resulteret i en produktionsnedgang på 10-20% og at 184.000 jobs er påvirket. Det svarer i runde tal til 1 mia. kr. om dagen. Det er selvsagt et meget voldsomt fald, der er uden fortilfælde i dansk økonomisk historie.

Faldet i produktionen dækker dertil over meget store brancheforskelle. Særligt hoteller, restauranter, oplevelsesindustrien, lufthavne og rejsebureauer er meget hårdt ramte. Listen af berørte brancher er dog lang og viser, at viruskrisen har ramt dansk erhvervsliv ekstremt hårdt.

Selv om tirsdagens skøn fra Finansministeriet er nedslående læsning, så kan produktionstabets desværre godt vise sig at være væsentligt større. Finansministeriet tager i deres beregninger fx ikke højde for at nogle virksomheder har valgt at holde på deres medarbejdere selv om produktionen er gået ned. Dertil kan produktionen være negativt påvirket af øget hjemmearbejde, ændret adfærd mv. Endelig medregner Finansministeriet ikke aktivitetsnedgang hos de selvstændigt erhvervsdrivende.

Skønnet for Finansministeriet skal derfor også tages med store forbehold og må nok karakteriseres som et underkantsskøn af de økonomiske omkostninger af virusudbruddet. Til sammenligning vurderede vismændene i analyse fra d. 6. april, at nedlukningen havde reducerede produktionen i et omfang svarende til omkring 500.000 personer.

Det viser med al tydelighed, at det i øjeblikket er ekstremt usikkert at vurdere de økonomiske konsekvenser af virusudbruddet. Vi ved i realiteten ikke, hvor dybt et økonomisk hul dansk økonomi er faldet ned i.

Tager man ja-hatten på, så ligger det skønnede produktionstab fra Finansministeriet dog på linje med deres egne forventninger fra tidligere. Det betyder også, at de tre scenarier for dansk økonomi som Finansministeriet præsenterede d. 9. april fortsat vurderes som sandsynlige. De tre scenarier skitserer et udfaldsrum for dansk økonomi, hvor BNP kan falde med mellem 3 og 6 pct. i år for derefter at vokse med mellem 2,5% og 3,9% i 2021.

Jeg sidder dog samlet set tilbage med en følelse af at beregningerne fra Finansministeriet befinder sig i den optimistiske ende af skalaen. Både Nationalbanken og Vismændene har præsenteret et større udfaldsrum for dansk økonomi. Nationalbanken forventer til sammenligning et fald i BNP på mellem 3-10% i år. Vismændene har dertil beregnet et scenarie, hvor vi blive ramte af en ny anden virusbølge i efteråret.

Danmarks offentlige overskud er EU's største

Eurostat offentliggjorde torsdag tal, der viser, at Danmarks sidste år havde det største overskud på den offentlige saldo i EU. Konkret har EU opgjort overskuddet på ØMU-saldoen til 3,7% af BNP. Der er endda langt ned til Luxembourg på anden pladsen, der kunne fremvise et overskud på 2,2% af BNP. Danmark indtager altså den suveræne førsteplads som landet med det største offentlige overskud inden for EU. Danmark havde i 2019 tilmed den femte laveste offentlige bruttogæld (ØMU-gæld) blandt EU-landene.

Torsdagens tal er rigtig god læsning og viser at dansk økonomi har de nødvendige muskler til at imødegå corona-krisen. Den offentlige økonomi er simpelthen kernesund. Det betyder også, at den danske stat har en sikker AAA-rating på de finansielle markeder. Det er særdeles vigtigt, da det betyder, at den danske stat har rigtig gode muligheder for at finansiere de hjælpepakke, der er nødvendige for reducere de økonomiske konsekvenser af coronakrisen.

Torsdagens tal viser således også med al tydelighed, at politikerne på ingen måde har grund til at være gældsforskrækkede. På nuværende tidspunkt har hjælpepakkerne nået et niveau på ca. 400 mia. kr., hvilket er et anskueligt beløb for staten. Der er dertil fint plads i den offentlige økonomi til at øge hjælpepakkerne yderligere.

Den stærke offentlige økonomi skyldes ikke mindst den række af reformer, der er gennemført siden finanskrisen. De muligheder skal staten naturligvis gøre brug af. Det er meget vigtigt, at corona-krisen ikke udløse en længerevarende konkurs- og fyringsbølge i dansk økonomi.

Kontakt

Henvendelser angående Dansk Erhvervs NøgletalsNyt kan ske til cheføkonom Tore Stramer på tstr@danskerhverv.dk og tlf. 3374 6107 eller økonom Kristian Skriver på kso@danskerhverv.dk og tlf. 3374 6033